

(א) מעילה כא. (ב) ג"ז שם, (ג) [תוספתא דמעילה פ"ב], (ד) [נ"מ נו.], (ה) [נ"ש הטעם], (ו) [נפטר"א שלפניו ליתא הכי אלא כך כתוב בזה"ל מה עשה לקח מכל שטנ' שקלים הרי טולן שם מאות שקלים שנאמר ויתן דוד לארון כו' עכ"ל הרי דמפרש ג"כ כמו דמסקי' הש"ס בזמנים קטנ': שהביאו מוס' בסמוך ואולם בתוס' שנובעת מד': ד"ה התקבלת כתבו דבר זה בשם אגדת שמואל וצוחכים קטנ': ד"ה גבה וצבוכרות ג. ד"ה דמודבנה כתבו בשם המדרש, (ז) [ז"ל לכל שמי דיערין של כסף. מהרש"א], (ח) [נוע"ע מוס' שנובעת מד': ד"ה התקבלת וכו' ותוס' צבוכות ג. ד"ה דמודבנה ותוס' צ"מ מד' ותוס' צבחים קטנ': ד"ה גבה].

»

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה נתן וכו' לפי שאחד העותן ואחד הנוטל עותן קולבון:

»

מוסף רש"י

והלך והביאו לו בשלש חלוק. בשלשה דיערי (ז"ל סלעי. רש"י) כסף שהוא חצי דינר זהב, שניהם מעלו. דבעל הבית נעשית שליחותו ביותר מכדי פרוטה והשלח מעל ביותר משוה פרוטה. חלוק קטן ורע. ולא עשית שליחותו כלל (שם).

הא מדסיפא כו'. דתרמי בדאחיל למה לי לאשמועינן: דאחיל **בדיסמי**. שלא היה לה עוד עליהם כלום שהרי צאחרון טעמה: **אכל בדידה**. כגון שטעמה אכל אחד עליה שהרי יש לה עוד לגבות ולמכור בקרקעותי וכו"ש שאין כאן שמות שיעור אונאה: **נתקבלה כסופסה**. ולא אמרינן מכרה בטל: **הסם הוא דאיסתלקא לה**. צמירה ראשונה מידי ציתא לגמרי וליכא למיגזר מהאי אכל הכא דצמירה ראשונה לא איסתלקא לה אימא אס טעמה צמנה ראשון נמי יהא מכרה בטל: **אטו מנה אחרון**. דלא ניתי למימר מכרה קיים קא משמע לן דאפ"ה דוקא דטעמה צמנה אחרון אכל צמנה ראשון מכרה קיים: דאי לא **מטערי** לך **זווי**. ותמחרט צמירתך לא היית יכול לחזור אס מכרתיה: **דינר של זהב**. שוה כ"ה דינרין כסף כדאמרי' בזהב (ב"מ מד'): והס ששה סלעים:

והציא לו בשלש סלעים חלוק. דהוי דומיא דזבין לי כורא וזבין ליתכא שהרי זוהו למכור כל הדינר בחלוק: **אמאי מעל**. אט"ג דליכא למימר הכא טעמא דאפשי' שטרי מיהו אי צעלמא מעביר על דבריו הוי על כרחין לא עשה שליחותו: **שוה שש**. דהוה ליה עשה שליחותו בחלוק צת שש אמר ליה: **אטלים**. שהסלעים האחרונים מדעתו הניחאס ולא מדעת בעל הבית: **רע בדמים**. שקנאו בדמים מועטים והוא זכור לקנותו בשש. ואי"ת מאי אכפת ליה: **דא"ל אי אייסיס לי בשים כל סקן**. דמרווחא טפי דהוי שוה תרמי סרי סלעים גדולים שהלוקח הרבה ציחד מוחלי גביה טפי: **דיקא נמי**. דרע דקאמר ר' יהודה רע בדמים קאמר וצדאייתי ליה שוה שש וטעמא כדאמרן מדקתני מודה בקטנית דתסם לא מני למימר כל סקן דאי מיייתת דדינר זהב היה שוה יותר מכפלים דהוו מוחלי גבך טפי: שהקטנית

הא מדסיפא בדאחיל הוי רישא בדלא אחיל דקתני סיפא היתה כתובתה ארבע מאות וזו מכרה לזה במנה ולזה במנה ולאחרון יפה מנה ודינר במנה של אחרון מכרה במל ושל כולן מכרן קיים לא רישא וסיפא בדאחיל וסיפא הא קא משמע לן טעמא דאחיל בדיתמי אבל בדידה מכרה קיים הא

הא מדסיפא בדאחיל הוי רישא בדלא אחיל דקתני סיפא היתה כתובתה ארבע מאות וזו מכרה לזה במנה ולזה במנה ולאחרון יפה מנה ודינר במנה של אחרון מכרה במל ושל כולן מכרן קיים לא רישא וסיפא בדאחיל וסיפא הא קא משמע לן טעמא דאחיל בדיתמי אבל בדידה מכרה קיים הא מדרישא שמעת מינה היתה כתובתה מאתים ומכרה שוה מנה במאתים או שוה מאתים במנה נתקבלה כתובתה מהו דתימא התם הוא דאיסתלקא לה מהאי ביתא לגמרי אבל הכא גיגזור מנה ראשון אטו מנה אחרון קא משמע לן ואיכא דאמרי הא לא תיבעי לך "היכא דאמר ליה זיל ובין לי ליתכא וזבין ליה כורא דודאי מוסיף על דבריו הוי כי תיבעי לך דאמר ליה זיל ובין לי כורא ואחיל וזבין ליה ליתכא מאי מי אמרינן א"ל דטבא לך עבדי לך דאי לא מצטרכי לך זווי לא מצית הדרת ביה או דלמא דאמר ליה לא ניחא לי דליפשו שמרי עילואי אמר רבי חנינא מסורא ^(א)הא שמע נתן לו דינר של זהב ואמר לו הבא לי חלוק והלך והביא לו בשלש חלוק ובשלש טלית שניהם מעלו אי אמרת בשלמא שליה כי האי גוונא עושה שליחותו ומוסיף על דבריו הוי משום הכי בעל הבית מעל אלא אי אמרת מעביר על דבריו הוי אמאי מעל: **הכא במאי עסקינן** דאייתי ליה שוה שש בשלש אי הכי שליה אמאי מעל אטלית אי הכי אימא סיפא ^(ב)רבי יהודה אומר אף בזה בעל הבית לא מעל מפני שיכול לומר חלוק גדול הייתי מבקש ואתה הבאת לי חלוק קמן ורע מאי רע רע בדמים דאמר ליה אי אייתית לי בשית כל שכן דהוה שוה ^(ג)מודה רבי יהודה בקטנית ששניהם מעלו שהקטנית

יזלא מידי פשוטו והשתא אתי שפיר הויא דצבוכרות (דף ג.) מהדר ליה זוזא של הכרעות שנותן קולבון לכל ^(ד)דינר של כסף דדינר של זהב נמכר בכ"ד של כסף ולכל ז' דינרין של כסף דהיינו חצי סלע אדס נותן הכרעה כדתנן בפ"ק דמסכת שקלים (דף ג.) הנותן סלע ונוטל שקל נותן שני קולבונות ומפרש בגמרא לפי שאחד הנותן ואחד ^(ה)השוקל נותן קולבון אלמא בכל שקל ושקל נותן קולבון וצלטע איכא ז' שקלים דרבנן והתם בשקל דרבנן איירי וכדתנן בפ"ק דשחיטת חולין (דף כה.) וצפ"ק דשקלים (דף ג.) ומיייתי לה צפ' בתרא דציצה (דף נט.) האחין והשותפין שחייבין בקולבון פטורין ממעשר בהמה ומפרש רש"י האחין שחלקו וחזרו ונשתתפו חייבין בקולבונן ככל ישראל שהחזקו ליתן מחצית השקל צראש חדש אדר לקרבנות צבור והטילו עליהם חכמים על כל אחד ואחד להוסיף קולבון לכל חצי שקל שיציא דהיינו שקל דרבנן דסלע דהיינו שקל דאורייתא ומפני שהם חלאי שקלים חמיכות דקות ופעמים שמחליפין אותו צמנים ונותנים הקולבון צהכרע שכן מנהג כשמוכרין לשולחני שוקלין לו ציותור ואמרו חכמים היותור לקולבון לכל משקל ומשקל וצדין הוא דהני אחין שמציאין שקל שלם ציניהם לא יתנו כי אם קולבון אחד לפי שאין שם אלא משקל אחד אכל חכמים הטילו עליהם שני קולבונות שלא לפחות מחציריהם ולמעט ההקדש הא חזינן מיהא שלכל חצי שקל דהוא שקל דרבנן כשפורעין לחנווני נותן קולבון להכרע והקולבון הוא חצי מעה כדפי' נמי צמתני' בפ"ק דשקלים (דף ג.) הלכך לכ"ד של כסף ששוקל לקנות דינר של זהב שהוא י"ב שקלים דרבנן נותן י"ב קולבונות שהם שש מעה ושש מעה כסף דינר ולפיכך לא כלל ההוא זוזא צהדי שמותא ולימא חומשא כל זה דקדק ר"ת^(א): **אלא אי אמרת מעביר ע"ל דבריו הוי בע"ל הבית אמאי מע"ל**. דמה שהציא לו חלוק קטן ורע חשוב כמו לא ניחא ליה דליפשו שטרי עלויה: **א"ל אי אמאי מע"ל**. ואי"ת מעיקרא נמי אין מעילת השליח אלא צטלית ויש לומר דסלקא דעתין השתא כיון דאייתי ליה שוה שש בשלש אפילו מוסיף על דבריו לא הוי אלא שליחותיה קעביד שכן היה דעתו אס יזלא שם בשלש שיקנה לו טלית צמותר אי נמי מעיקרא סלקא דעתיה מעל אחרון ומדרבנן מעל השליח אבל עכשיו אפילו מדרבנן אמאי ימעול אי נמי השתא לא משמע ליה מעילה אטלית דסלקא דעתיה האחיל וקנה שוה שש בשלש אותם שלש שנשארו הרי הם כמו חולין ומשני אטלית דמשום הכי לא נפקי לחולין:

כל שכן דהוה שווי תריסר. כן הוא ודאי כפירוש הקונטרס תרתי סרי גדולים יתר מכפלים דהקונה הרבה ציחד מוחלי גביה טפי מהקונה מעט ויש ספרים שכתוב צון צהדיא דהוה שוה טפי מתרתי סרי ולפיכך לא מעל בעל הבית שהרי העביר על דעמו דמפסיד בעל הבית צכך שאם היה קוהה צשש הוה שוה יותר מכפלים והשתא אתי שפיר דצקטנית מעל שאפילו יקנה הרבה ציחד משום הכי לא מוחלי גביה טפי מאילו צבין צפרוטה אכל אס נפרש דחשיב לה מעביר אע"פ שלא היה שוה אלא תרתי סרי צלמאוס תימה אס כן צקטנית אמאי מעל דהא פשיטא צקטנית נמי אס נתנו לו תחלה שוה שש בשלש כמו כן בשלש הנשארים היו נותנים לו שוה שש. מ"ר:

אמר

צמ.

הא מדסיפא בדזי"א כו'. דלא אפשר לפרש לאחרון יפה מנה ודינר צמנה ודינר ומאי צמנה במנה שלה דהא כתובתה ד' מאות וזוי ותימה אי דזזילא מאי איציא זילא צדלא זילא נמי מכרה בטל ומצינו למימר דתנא סיפא לגלויי רישא צדלא זילא עוד מצינו למימר

דהוה אמינא טפי הוי מעביר לא זילא דמכרה שוה מנה ודינר צמנה ש"ל וזה. תימנה לפי מה דאמרינן בזהב (ב"מ מד'): דינר של כסף אחד מעשרים וחמשה דדינר של זהב היכי קאמר הכא והציא לו בשלש חלוק ובשלש טלית הל"ל צשלש וחצי דינר חלוק וכן טלית ועוד לא מצינו מנה הקדמוני מופלג משלנו כל כך להוקיר את הזהב ולהזיל את הכסף דעכשיו לא מצינו שיהא יקר הזהב על הכסף יותר ממשקלו אלא שנים עשר שקלים ועוד קשה ההיא דצבוכרות פריך יש צכור (דף ג.) ^(א) גבי פדיון הבן דקאמר התם דקא יתיב ליה דינרא טיריינא שייפא ומהדר ליה שמותא וזוזא ופריך אי הכי עשרים נכי דנקא הוו אלא יתיב ליה זוזא ושמותא והשתא תימנה על הלשון דקאמר זוזא ושמותא הוה ליה למימר חומשא מהדר ליה דהכל אחד אלא הכי פירושו ועיקר דדינר של זהב פי שנים דדינר של כסף לפי שכד וגם עכ הוא מדינר של כסף כדאמרינן צאלו טרפפות (חולין דף נה.) וצשיליה מסכת חגיגה (דף כו.) כעובי דינר זהב וגם כדד מן הכסף ושוקל דינר זהב פי שנים דדינר של כסף לפיכך דינר של זהב נמכר צעשרים וד' של כסף אכל משקל צמתקל אין שוה משקל של זהב אלא י"ב של כסף וכן מוכח צהגדת דר' אליעזר צן הורקנוס (פריך לו)^(א) דקאמר כתיב שקלי זהב שש מאות וכתיב וכסף שקלים חמשים הא למדת ששקלים ג' של זהב שוים שש מאות של כסף אס כן נמצאת למד שמשקל של זהב י"ב של כסף וזה לפי משקל שלנו כשהוא מוזקק ושחוט ואט"ג דצוצחים פ' בתרא (דף קטז:) פריך להני קראי ומשני להו צענין אחר מיהו לפי פשטות של מקראות משמעוהם לפרש כמו צהגדה דר' אליעזר ואין מקרא

עין משפט ור מוצה

לו א מיי' פ"א מה'ל' שלוחין הלכה ד סמג עשין פב טוש"ע ח"מ ס' קפב סעיף ח:

לו ב מיי' שם טוש"ע שם סעיף ט:
לח ג מיי' פ"ז מהלכות מעילה הלכה ד סמג עשין רי:

»

תוספות ר"ד

הא לא תבעי לך דודאי מוסיף על דבריו הוי. כי תיבעי לך דאי"ל ובין לי כורא ואזל ובין ליה ליתכא מאי. מי אמרינן א"ל דטבא לך עבדי לך ודלמא לא מצטרכי לך זווי ואי מצטרכי לך זווי הדרת וזבין. א"ד מצי א"ל לא ניחא לי דניפוש שטרי עלי וסוגיין דמוסיף ע"ד הוי [הוא] דאמרי'